

రామతత్త్వమనేది మన హృదయతత్త్వమే!

చక్కెర కంటె తీపి, ధదిసారము కంటె రుచ్యమౌను పెం
పెక్కిన తేనెకన్న అతిరుచ్యము నోటను పల్కపల్కగా
మిక్కిలి కమ్మనౌ అమృతమే యనిపించును, కాన నిత్యమున్
చక్కగ దాని మీరు మనసాస్మరింపుడు రామనామమున్

ప్రేమస్వరూపులారా!

శబ్ద, స్పర్శ, రూప, రస గంధములు పంచభూతములు. ఇవి మానవుని సుఖదుః
ఖములకు మూలకారణములు. వీటిని పవిత్రమైన రీతిలో అనుభవించినప్పుడు అవి
సుఖమునందిస్తాయి.

శరీరమాద్యం ఖలు ధర్మసాధనం

మానవునకు దేహము, మాట, మనస్సు ప్రధానమైన ప్రాణములు. అందులో దేహము
అతి ప్రధానమైనది. 'శరీరమాద్యం ఖలు ధర్మసాధనం', అన్నారు. పెద్దలను
గౌరవించవలెనన్ననూ, దేవతలను పూజించవలెనన్ననూ, తల్లితండ్రులను
సేవించవలెనన్ననూ దేహము అత్యవసరము. దేహమును ప్రసాదించినది పెద్దలను
గౌరవించి, తల్లితండ్రులను సేవించి, దైవాన్ని ప్రేమించి, జీవితాన్ని సార్థకము
చేసుకొనటానికే! వేదములను, ఇతిహాసపురాణములను, మహాత్ముల చరిత్రను చదివి వాటికి
తగిన రీతిగా నడచుకొనటమే పవిత్రత. పరోపకారముచేసి సర్వుల
మన్ననలనందుకోవటమే మానవుని కర్తవ్యము. శరీరమనే కరణమును
పరిశుద్ధముగావించుకొనవలెనన్న పెద్దలసేవ, దైవప్రార్థన, తల్లితండ్రుల ఆజ్ఞ
శిరసావహించటము అవసరం. ఈ సేవలద్వారా తనకాయమును పరిశుద్ధము

చేసుకొనవలెను.

రెండవది మాట. ఇతరులను నొప్పించకుండా సత్యయుతము, ప్రేమహితమైన పలుకులతో వాక్కును పవిత్రముగావించుకోవాలి. ఉద్వేగములేకుండా, పరులకు బాధకలిగించే కఠిన వాక్కులు రాకుండా, ప్రియమైన వచనములచేత, ఎదుటివారి హృదయములను రంజింపజేసే వాక్కులు, మనసును మురిపింపజేసే వాక్కులు పలకాలి. అప్పుడే రెండవ కరణము పరిశుద్ధముకాగలదు.

మూడవది మనస్సు, మనస్సు నిరంతరము ఏదో చింతన చేస్తూనే వుంటుంది. 'మననాత్మకం మనః' మరియు 'సంకల్ప వికల్పాత్మకం మనః' అన్నారు. సంకల్పవికల్పములనేవి మానవ సహజములు. మితిమీరిన వేగముచేతనే మానవుని మతి భ్రమిస్తున్నది. కనుక దీనిని మితంలో పెట్టి, హితమును బోధించి పవిత్రం చెయ్యటానికి ప్రయత్నించాలి. ముఖ్యముగా మనసు ఇంద్రియ భోగములవైపు పరుగెత్తకుండా చూచుకోవాలి. మనస్సు ఇంద్రియములపై ప్రసరించినప్పుడే అది దుఃఖముల పాలౌతుంది. మనసు యింద్రియములకు పతి. ఒక భార్యతో జీవితము గడపటమే దుస్తరము, ముగ్గురు భార్యలున్న దశరథుని గతి ఏమైంది? కొడుకు ఎడబాటు, చివరకు రామచింతాగ్నితోనే జీవితమును కోల్పోవటము జరిగింది. ఉత్తానపాదునకు యిరువురు భార్యలుండటముచేతనే ధ్రువునివంటి సుపుత్రుని కోల్పోయి అనేక దుఃఖములనుభవించి చివరకు తన ప్రాణమును విడిచాడు. ఇద్దరు, ముగ్గురు సతులున్నవారికి యీగతి కల్గినప్పుడు, పదిమంది సతులు కల్గిన మనసు గతి యేరీతిగా వుంటుంది!

నోరు అడుగుతుంది పతిని 'పతీ! నాకు రుచికరమైన పదార్థములను తెచ్చిపెట్టు, లేకున్న నేను నీతో మాట్లాడను' అంటుంది. శ్రవణేంద్రియం 'నాకు కావలసిన వన్నింటిని వినిపించు లేకపోతే నీ ముఖమే చూడను' అంటుంది. ఇంక నేత్రములు 'సన్ను ఏదైనా మంచి ఎగ్జిబిషన్ కు తీసుకొనిపో, చక్కనిసినిమాలు, వీడియోలు, టెలివిజను కార్యక్రమాలు చూపించు, చూపించకపోతే నేను యింటిలో వుండను', అని పోట్లాడుతుంది. ఈ విధంగా ఒక్కొక్క యింద్రియము ఒక్కొక్క ఆశను వెలిబుచ్చుతూ యీ మనసును అనేక విధములుగా

హింసిస్తూవుంటాయి. కనుకనే మనసు నిరంతరము విచారముతో కృంగి కృశించిపోతూ వుంటుంది. దీనికి కారణము యింద్రియముల ప్రభావములే! అందువలన, ఈ యింద్రియములవైపు మనసు తన దృష్టిని మరలించకుండా వుంచటానికి కృషిచెయ్యాలి. ఇంద్రియములను తన అదుపులో వుంచుకోవటానికి ప్రయత్నించాలి. అవి అడిగిన వాటినన్నింటినీ అందించకుండా జాగ్రత్తపడాలి. మనసు ఒక స్వతంత్రమైన స్థానాన్ని అందుకోవాలి. మనసు భర్త. ఇంద్రియములు భార్యలు. భర్త అనగా భరించేవాడు. భరింపబడేవి యింద్రియములు. ఈనాడు కలియుగ ప్రభావముచేత, ఇంద్రియములే భరించేవిగా మారిపోయి మనస్సేమో భరించబడేది అయింది. ఇంద్రియములకు వశముకావటంచేతనే మనస్సుకు యీ గతి పట్టింది. చక్కగా విచారించి నిత్యానిత్య పరిశీలనచేసి, మనసు బుద్ధిని అనుసరించినప్పుడే యింద్రియములు అదుపులోవుంటాయి. ఈ విధముగా త్రికరణశుద్ధి గావించుకున్న ఆదర్శమూర్తియే శ్రీరామచంద్రమూర్తి.

రామ, లక్ష్మణ, భరత, శత్రుఘ్నులే చతుర్విధ పురుషార్థములు

శ్రీరాముడు ఎవరు? శ్రీరామచంద్రుడు దశరథమహారాజు కుమారుడు మాత్రమేనని భావిస్తే, అతనిని స్మరించడమువలన, అతనిని భజించటమువలన, అతనిని ధ్యానించటమువలన మనకు వచ్చిన ప్రయోజనమేమిటి? దశరథుడు ఎవరు? దశరథుడు ఐదు కర్మేంద్రియములు, ఐదు జ్ఞానేంద్రియములు వున్న దశేంద్రియముల రథమే దశరథుడు. ఈ దేహమనే దశరథుడు నిరంతరము సత్త్వగుణము, రజోగుణము, తమోగుణములతోకూడి వుంటాడు. ఆయన వరించిన సత్త్వ, రజో, తమో గుణములు ఎవరు? కౌసల్య, సుమిత్ర, కైకేయి. ఈ మూడు గుణములను వరించిన దశరథుడే యీ దేహము. వారికి కల్గిన రామ, లక్ష్మణ, భరత, శత్రుఘ్నులే ధర్మార్థకామమోక్షములనే చతుర్విధ పురుషార్థములు. సాక్షాత్ ధర్మస్వరూపుడైన రాముడు సాత్త్వికుడు. సత్త్వగుణము కల్గినవాడు కనుక, యితడు ధర్మమూర్తి. అర్థకామమోక్షములనే పురుషార్థములు ధర్మమును అనుసరించినప్పుడే అవి సార్థకము కాగలవు. కనుకనే, లక్ష్మణ, భరత, శత్రుఘ్నులు రాముని అనుసరిస్తూవచ్చారు. పుణ్యకార్యములు చేస్తూ సుగుణములను పోషించుకుంటూ

వచ్చారు. మన చతుర్విధ పురుషార్థములందు పవిత్రమైన త్యాగమయమైన భావములు అభివృద్ధిపరచుకోవాలి. ఈ విధమైన సద్గుణములను పోషించుకొనటంచేతనే రాముడు శివధనుస్సును విరిచివేయగలిగాడు. మనస్సును ఆవరించిన మోహమే యీ శివధనుస్సు. మోహమును అధిగమించినవాడు, జయించినవాడు, ఎవ్వరూ మిథిలాపురరాజుకు కనబడలేదు. అతను విదేహుడు, అనగా ఆత్మస్వరూపుడు. విదేహుడు అనగా దేహవాసనలులేని వాడు. రాముడు మోహాన్ని సాధించటంచేతనే జ్ఞానమనే సీతను పొందగలిగాడు. బ్రహ్మజ్ఞానముతోకూడినది సీత. సీత ఎక్కడ చిక్కింది? భూమిలో చిక్కింది. కనుక, బ్రహ్మజ్ఞానమును మనము ఎక్కడో వెతకటానికి ప్రయత్నించనవసరములేదు. ప్రకృతిలోనే పొందవచ్చు.

రాగము బ్రహ్మజ్ఞానమునకు ఆటంకము కల్గిస్తుంది

సీత భూజాత. భూమియందు వుద్భవించింది సీత. అనగా బ్రహ్మజ్ఞానము భూమియందే వుద్భవిస్తుంది. బ్రహ్మజ్ఞానము కలిగిన తరువాత రాముడు జీవితము అనే అరణ్యములో ప్రవేశించాడు. ఈ అరణ్యములో ప్రవేశించటానికి కారణమెవరు? రజోగుణాన్ని ఆవరించిన దశరథుడే దీనికి కారణము. ఈ దేహమును అనుసరించటంచేత జీవితమనే అరణ్యములోనికి ప్రవేశించారు. ఇక్కడ బ్రహ్మజ్ఞానారణ్యములో వాంఛలు అనే సంకల్పములు ప్రవేశించాయి. బ్రహ్మజ్ఞానము త్యాగముతోకూడినదేగాని రాగముతోకూడినదికాదు. బంగారులేడిని చూచి రాగము కలగడంవల్లనే ధర్మముతో, సత్యముతో, అనగా రామునితో వియోగము కలిగింది, సీతకు. కనుక, రాగము అనేది బ్రహ్మజ్ఞానమునకు రోగమువంటిదని భావించాలి. ధర్మమూర్తి అయిన రాముడు తాను కోల్పోయిన బ్రహ్మజ్ఞానమును సంపాదించుటకు అనేక సాధనలు చేశాడు. వెతుకుతూ వెతుకుతూ ఋష్యమూకమనే పర్వతమును చేరాడు. సర్వసంగ పరిత్యాగ స్థానమే ఋష్యమూకము. అక్కడ వివేకము అనే సుగ్రీవునితోనూ, ధైర్యము అనే హనుమంతునితోనూ స్నేహము చేశాడు. వారిరువురికి స్నేహము కుదిరిన తరువాత వీరి సమస్యలను పరిష్కరించటానికి ధర్మహృదయుడైన రాముడు ప్రయత్నించాడు. అధర్మమనే

వాలికిని, వివేకమనే సుగ్రీవునకు వైరము పెరిగింది. వాలి సుగ్రీవునితో వైరము పూని రాజ్యమును అపహరించి అతనిని అరణ్యవాసమునకు పంపి అనేక విధముల బాధించి దుర్మార్గుడైన రావణునితో స్నేహము చేసి తన సోదరుని దూరము చేసుకున్నాడు. దుస్సంగముచేత దుఃఖము కలుగుతుందని నిరూపణ గావించాడు. ఎలాంటి స్నేహము చేస్తామో అలాంటి జీవితపునడకలను మనము నడుస్తాము.

రామాయణమంతా మనలోనే ఉన్నది

నీవు ఎలాంటి స్నేహితులతో కలిసి జీవిస్తున్నావో చెప్పు, నీవు ఎలాంటి వాడివో నేను చెప్పగలనని ఐన్‌స్టీన్ అన్నాడు. కనుక, మంచి స్నేహాన్ని మనము అభివృద్ధిపరచుకోవాలి. దుస్సంగాన్ని చేరటంచేతనే దుఃఖాన్ని అనుభవించవలసివస్తుంది. దుర్గుణములు, దురాచారములచేత వాలికి యిటువంటి దుఃఖము కలిగింది. కనుక, ధర్మహీనుడైన వాలిని సంహరించి వివేకవంతుడైన సుగ్రీవునికి రాముడు సహాయము చేశాడు. అతని సహాయముతో సీతాన్వేషణ ప్రారంభించాడు. మధ్యలో మోహసాగరము అడ్డుతగిలింది. మోహమునకు అతీతమైన ధైర్యస్వరూపుడు హనుమంతుడు. అతనికి ఎట్టి మోహములు లేవు. రామనామము, రామరూపమే అతనికి సర్వస్వము. రోమరోమము రామనామముతో నింపుకున్నవాడు, హనుమంతుడు. కనుకనే, మోహమనే సాగరాన్ని హనుమంతుడు అవలీలగా దాటగలిగాడు. మోహము లేకపోవటమే హనుమంతుని ధైర్యమునకు, సాహసమునకు కారణము. మోహసాగరమును దాటిన తరువాత ధర్మమనే రాముడు రజోగుణమైన రావణుని, తమోగుణమనే కుంభకర్ణుని సంహరించి, సాత్త్వికమనే విభీషణునకు పట్టాభిషేకముచేసి అనుభవజ్ఞానమైన సీతను తీసుకొని అయోధ్యకు వెళ్లాడు. ఇది రామపట్టాభిషేకము.

రామాయణమంతా మనలోనే ఉన్నది. మన నిత్యజీవితములో రామాయణమును సంపూర్ణంగా దర్శించుకోవచ్చును. మన సుజ్ఞానమే సీత. మన దేహమే దశరథుడు. సత్త్వ, రజో, తమో గుణములే కౌసల్య, సుమిత్ర, కైకేయిలు. చతుర్విధ పురుషార్థములే రామలక్ష్మణభరతశత్రుఘ్నులు. హృదయమే అయోధ్యానగరము. అట్టి హృదయమును

సంపాదించుకొని, అలాంటి చతుర్విధ పురషార్థములను సాధించి సరైన రీతిగా హృదయ సామ్రాజ్యాన్ని ఏలాలనుకుంటే అందుకు త్రికరణశుద్ధి అవసరము.

‘నీతిలేని జాతి కోతికంటే హీనము’

ఆనాడు కోతులలోకూడా నీతి అధికముగా వుండేదని మన శాస్త్రిగారు చెప్పారు. ఆనాడు రామచంద్రుని సేవలో పాల్గొనడానికి అర్హమైనవి అవి. అయితే యీనాడు మానవులలోనే నీతి యేమాత్రము కనుపించటములేదు. అందువలననే ‘నీతిలేని జాతి కోతికంటే హీన’మన్నారు. రామాయణములో హనుమంతుని సంభాషణను చక్కగా వర్ణించాడు వాల్మీకి. భక్తుడు ఏ విధంగా వుండాలి? మంత్రి ఏ విధంగా వుండాలి? ప్రభువు నమ్మినవ్యక్తి ఏ విధమైన ప్రవర్తనతో నడచుకోవాలి? భక్తుని మాటలు ఎంత పవిత్రంగా వుండాలి? ఇటువంటి విషయాలను తెలియజేసాడు. రాముడు హనుమంతునితో సంభాషిస్తూ, హనుమంతుని నేత్రములను చూస్తూ, ఆనందముతో తన దుఃఖాన్ని మరచిపోయాడట. లక్ష్మణునితో రాముడు చెబుతాడు ‘లక్ష్మణా విన్నావా హనుమంతుని వాక్యములు. అతని మాటలు ఋగ్వేదములోని వినయ విధేయతలను ప్రకటిస్తున్నాయి. యజుర్వేదములోని ధారణశక్తిని ప్రస్తుతీకరిస్తున్నాయి. సామవేదములోని విజ్ఞతను ప్రదర్శిస్తున్నాయి. అతను సర్వశాస్త్ర ప్రవీణుడని అతని మాటలు వింటుంటే తెలుస్తుంది. చతుర్వేదములను సంపూర్ణంగా గుర్తించినవాడు హనుమంతుడు’. ఇటువంటివాడే నిజభక్తుడు. ఇంతటి పవిత్రమైన నడత కలిగిన భక్తుడు సుగ్రీవుని మంత్రి కావటము అతని అదృష్టము.

మానవునకు మనసు, మాట, క్రియ ఒక్కటి కావాలి

మనసు మాటక్రియ మనిషికి ఒకటైన

సత్యవంతుడగును సరవితోడ

సత్యవంతుడే దైవసాన్నిధ్యమందున

ఘోండుచుండు ప్రేమనొండుచుండు

అలాంటి అనుగ్రహము, అలాంటి ఆకర్షణ, అలాంటి దివ్యత్వమును గుర్తించగలగటంచేతనే హనుమంతుడు రామునకు సన్నిహితుడైన భక్తుడు కాగలిగాడు.

వర్షాకాలము గడచిన తరువాతకూడా సుగ్రీవుడు సీతాన్వేషణకు సన్నాహాలు చేయకపోవటంతో లక్ష్మణుడు వెళ్లి క్రోధంతో మాట్లాడి అతని మనస్సును నొప్పిస్తాడు: “సుగ్రీవా! నీవు ఉపకారమును మరచిన కృతఘ్నుడవు. ఇచ్చిన మాటను తప్పే మహాకృారుడవు. ఇలాంటి మూర్ఖులను ఇలాంటి కృతఘ్నులను ఏమాత్రము క్షమించరాదు. బ్రహ్మహత్యా పాపమునకైనను పరిహారమున్నది. మద్యపానము చేసిన వానికైనను పరిహారమున్నది. చేసిన మేలును మరచిన కృారునకు, మాట యిచ్చి తప్పిన మూర్ఖునకు పరిహారమే లేదు. ఇట్టివారిని ముక్కలు ముక్కలుగా కోసి పారవేసిన కాకులు, కుక్కలుకూడా అంటవు. సుగ్రీవా నీవు యీనాడు అనుభవిస్తున్న స్థానము ఎవరివలన లభించింది? పూర్వము ఏ స్థితిలో వుండేవాడవు? భోగభాగ్యములను పొందిన తక్షణమే మాట మరచిపోయినావు. ఇలాంటి మూర్ఖుడవు రాజ్యార్హుడవే కావు”. లక్ష్మణుడు యీ విధముగా దూషిస్తుండగా తార, హనుమంతుడు పరుగెత్తుకొని వచ్చి, రాముని పాదములపైబడి క్షమించమని వేడుకొన్నారు. ‘లక్ష్మణా! అజ్ఞానముచేత, మోహముచేత, విషయవాసనలచేత సుగ్రీవుడు జగత్తుకు బంధితుడౌతున్నాడు. సర్వసామాన్యముగా భోగములలో, సుఖములలో జనులు సత్యమును, ధర్మమును గుర్తించరు. మానవత్వమంటే ఏమిటో గుర్తించని స్థితిలో వుంటారు. రః అనగా అశాశ్వతము. నరః అనగా అశాశ్వతముకానిది. నరుడు శాశ్వతమైనవాడు. అశాశ్వతమైన దేహాన్ని శాశ్వతమైన దివ్యత్వము ధరిస్తుంది. అట్టి శాశ్వతమైన దివ్యత్వాన్ని మనము మరచిపోతున్నాము. అశాశ్వతమైన దేహతత్వాన్ని మాత్రం ఆధారము చేసుకొని వుంటున్నాము. మద్యపానములో మునిగి, విషయలోలుడై తనను తాను మైమరచిన సుగ్రీవుడు రామాజ్ఞను ఏవిధముగా పాలించగలడు?’ అని లక్ష్మణునకు నచ్చజెప్పటానికి ప్రయత్నించారు. అనగా దీని అంతరార్థమేమంటే జీవితం భోగభాగ్యముల నిమిత్తమై వాంఛల ఫలసిద్ధి గావించుకొనే నిమిత్తమై ఆరాటపడుతూ వుంటుంది. మానవునికి మద్యపానము, రాగద్వేషాదులలో మునిగే తత్వమే తన మందత్వానికి మూలకారణము. నిరంతరము ప్రాపంచిక సంబంధమైన విషయములకు మనస్సును అంకితము గావించుటమే మందత్వానికి హేతువు. అందువలన ధైర్యమనే హనుమంతుడు సుగ్రీవుని దగ్గరకు వెళ్లి చివాట్లు పెట్టి, ఇచ్చిన మాటను దక్కించుకొనే నిమిత్తమై రాముని

పాదమును పట్టుకొమ్మని బోధించాడు. అధైర్యమువలన, బలహీనతవలన మానవుడు అనేక తప్పు మార్గములను అవలంబిస్తాడు. కాని అంతటితో ధైర్యాన్ని కోల్పోకూడదు. ధైర్యాన్ని తెచ్చుకొని చేసిన దోషములను మననము చేసుకొని దానికి తగిన పశ్చాత్తాపమును పొంది ప్రాయశ్చిత్తాన్ని చేసుకొన్న మానవుడు పవిత్రుడౌవతాడు. హనుమంతుని ఆజ్ఞను శిరసావహించి, సుగ్రీవుడు రాముని దగ్గరకు వెళ్లి, తన దోషములను అంగీకరించి, క్షమించమని ప్రార్థించి ఆ క్షణమునుండి తన జీవితమును రామసేవకు అంకితము చేస్తానని వాగ్దానముచేశాడు.

రాముడు ఆచరించినదంతా ధర్మమే!

రామచంద్రుడెక్కడున్నా ఏమిచెప్పినా, ఏమిచేసినా, ఏమి తలంచినా అంతా ధర్మమయమనే విషయాన్ని మనము విశ్వసించాలి. ప్రవహించే నది ఎక్కడవున్నా ఏ కాలమందైనా, అది స్వచ్ఛమైన జలమేకాని మరొకటికాదు. 'రామో విగ్రహవాన్ ధర్మః', అన్నారు. రాముడు ధర్మమును అనుసరిస్తున్నాడు అని మనము అనకూడదు. రాముడు ధర్మమును ఆచరిస్తున్నాడు అని మనము అంతకంటే అనకూడదు. నిజానికి రాముడు ధర్మమును ఆచరించటముకాదు, రాముడు ఆచరించినదంతా ధర్మమే! 'బ్రహ్మవిత్ బ్రహ్మైవ భవతి' అనగా బ్రహ్మమును గుర్తించినవాడు, బ్రహ్మను తెలుసుకున్నవాడు తానే బ్రహ్మ అవుతాడు. అలాగే ధర్మమును బోధించినవాడు, ధర్మమును విన్నవాడు, వినిపించినవాడు ధర్మస్వరూపుడు కావాలి. మనము రామాయణమును వింటున్నాము. రామాయణమును వినిపిస్తున్నాము. కనుక, మనము ధర్మస్వరూపులము కావాలి. అప్పుడే రామాయణమును విన్నందుకు, వినిపించినందుకు సార్థకత.

ముఖ్యముగా శ్రద్ధ అవసరము. 'శ్రద్ధావాన్ లభతే జ్ఞానమ్'. శ్రద్ధలేకుండా చేసిన పూజలుకాని, భజనలుగాని, సాధనలుగాని, శ్రద్ధలేని ఏపనైనాగాని నిరర్థకమై పోతుంది. నిస్సారమై పోతుంది. ప్రతివ్యక్తి తాను మానవునిగా బ్రతుకుతూ యితరులుకూడా మానవులుగా బ్రతికేటట్లుచూడాలి. తాను మంచిగా వుంటూ యితరులుకూడా మంచిగా జీవించటానికి పూనుకొనేటట్లు చేయాలి. ఇట్టి పవిత్రమైన భావములు త్రికరణశుద్ధితోనే

ఏర్పడతాయి.

పవిత్రమైన కర్మలచేత దేహమును పరిశుద్ధము చేసుకోవాలి

మొట్టమొదట మనము దేహాన్ని పరిశుద్ధము గావించుకోవాలి. అంటే సోపుతో, నీళ్లతో మరి యింక ఏదైనా పదార్థముతో పరిశుద్ధము గావించుకోటంకాదు. పవిత్రమైన కర్మలచేత దేహమును పరిశుద్ధము గావించుకోవాలి. మాటను సత్యముతోను, ప్రియముతోను, శాంతముతోను, పరిశుద్ధము చేసుకోవాలి. మనసు యింద్రియములకు కొంచెము దూరంగా వుంటూ సాధ్యమైనంతవరకు నిగ్రహించుకోటానికి ప్రయత్నంచేయాలి. నేటి ఆధునికి యుగములో యింద్రియ నిగ్రహమంటే ఏమిటో అర్థము కావటంలేదు. పశుపక్ష్యాదులైనా యింద్రియ నిగ్రహమునకు కృషి చేస్తున్నాయి గాని మనవుడు యేమాత్రముకూడా ప్రయత్నించటంలేదు. ఈనాడు ఆధునిక యుగమునందు విద్యలు అధికమయ్యేకొలది, వివేకము పెరిగేకొలది. తెలివి తేటలు బలపడేకొలది, నైతిక గౌరవము దిగజారిపోతున్నది. మానవుడంటే యేమిటో గుర్తించుకోలేకపోతున్నారు. ఏమి చెప్పినా భయమే! ఎక్కడకు పోయినా భయమే! ఈ భయమెక్కడనుండి వస్తుంది? ఎక్కడ దోషముంటుందో అక్కడ భయము వుంటుంది. దోషము లేనివానికి భయమే వుండదు. ఈనాడు జీవితమంతా భయభ్రాంతులతో కూడివుంటున్నది. మితిమీరిపోతున్న వైజ్ఞానిక శాస్త్రంతో మానవుడు మానవత్వాన్ని భగ్నం చేస్తున్నాడు. కృత్రిమమైన జీవితాన్ని గడపటానికి పూనుకుంటున్నాడు. హృదయము కలిగిన మానవుడుగా జీవించటానికి పూనుకోటంలేదు. ఈ మనసు ఎక్కడనుండి వచ్చింది? అహంకారమునుండి వచ్చింది. అహంకారము ఎక్కడనుండి వచ్చింది? ఈ విధంగా మనము ఆధ్యాత్మిక తత్వాన్ని గుర్తించి నిజమానవులుగా జీవించటానికి ప్రయత్నించాలి. మానవుడు పుట్టిన వెంటనే మొట్టమొదట గుర్తించేది అహం. నేను అనే దానినే మొట్టమొదట గుర్తిస్తాడు. ఆత్మపుత్రుడే అహం. ఈ అహం పుత్రుడే మనస్సు. మనసు ఆత్మకు మనుమడు. మనసునుండే వాక్కువుడుతుంది. వాక్కు ఆత్మకు ముని మనుమడు. ఆత్మకు అహం పుత్రుడు. మనసు మనుమడు. వాక్కు ముని మనుమడు. కనుక, వీరందరు ఆత్మకుటుంబానికి చెందినవారేనన్న సత్యాన్ని గుర్తించి

వీటిని పెడ మార్గంలో పెట్టడానికి పూనుకోరాదు.

రమింపజేసేది రామతత్త్వము

యశోద తన ప్రక్కన పరున్న కృష్ణునికి రామకథ చెబుతున్నది: “అనగా అనగా ఒక అయోధ్య వుండేది. ఆ అయోధ్యలో రాముడు వుండేవాడు”...అని యీ కథనంతా చెబుతూ కట్టకడపటికి లంకలో ప్రవేశించి రావణునితో యుద్ధమునకు పూనుకున్న ఘట్టము రాగానే ‘లక్ష్మణా ఏది అంబు’ అని అన్నాడుట, కృష్ణుడు! ఆత్మ వాసన అనగా ఆత్మసంబంధము వుండటము వలననే గదా, రామతత్త్వము కృష్ణతత్త్వము ఏకమైనవి! మనము వాక్కును వుపయోగపెట్టే సమయంలోకూడా ఆత్మను జ్ఞప్తికి తెచ్చుకోవాలి. అహంకారమును ప్రవేశపెట్టినప్పుడు ‘అయ్యో! నేను ఆత్మపుత్రుడను, నేనీ విధముగా ప్రవర్తించటం సరిగా వున్నదా అని జ్ఞప్తికి తెచ్చుకోవాలి. అహం, వాక్కు మనసులో ఆత్మను జ్ఞప్తికి తెచ్చుకున్నప్పుడు అవి పెడమార్గము పట్టడానికి వీలుండదు.

రామ తత్త్వమనేది మన హృదయ తత్త్వమే! రమయతీతి రామః. రమింపజేసేది రామతత్త్వము. కాన, భౌతికమైన లౌకికమైన చరిత్రను జ్ఞప్తి యందుంచుకొని, అలౌకికమైన జగత్తునందు ప్రవేశించి, మనమే నిత్యసత్యధర్మ స్వరూపులమైన రాములము అన్న సత్యాన్ని ప్రకటించాలి.

(తేదీ 18-04-1986న ప్రశాంతినిలయము మందిరములో భగవాన్ శ్రీ సత్యసాయిబాబావారి దివ్యోపన్యాసము)